

Sürdürülebilirlik Çerçevesinde Türkiye'deki Orman ve Orman Ürünleri Sertifikasyonu¹

Forest and Forest Products Certification in Turkey in the scope of Sustainability

Osman Komut²

Öz

Bu çalışma, sürdürülebilir orman yönetimi kapsamında orman ve orman ürünleri sertifikasyon sistemlerinin Dünya ve Türkiye'deki durumunu genel olarak değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bulgular, Dünya genelinde en yaygın Orman Yönetimi Sertifikasyon (FM) sisteminin PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification), en yaygın Gözetim Zinciri Sertifikasyon (CoC) sisteminin ise FSC (Forest Stewardship Council) olduğunu göstermiştir. Diğer yandan, orman alanlarının sertifikalandırılmasında çifte sertifikalandırmanın gelişen bir eğilim olduğu görülmüştür. Türkiye'de sertifikalı orman alanlarının toplam orman alanına oranı %28 düzeyine ulaşmıştır. Ülkemizde özellikle kâğıt ve kâğıt ürünleri sektöründeki işletmelerin sertifikasyona ilgisinin en yüksek düzeyde gerçekleştiği, bu sektörü ağaç, ağaç ürünleri ve mantar imalatı faaliyet alanındaki işletmelerin izlediği görülmüştür. FSC sertifikasyon sistemi, CoC sertifikasyonunda %89, FM sertifikasyonunda ise %100 oranında tercih edilirlilik ile öne çıkmıştır. Sonuçlar, ülkemizde orman ve orman ürünleri sertifikalandırma düzeyinin yeterli olmadığı ve sertifikasyonun gelişiminde orman ürünleri endüstrisi alt sektörleri düzeyinde önemli farklılıklar bulunduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Orman Sertifikalandırma, Orman Ürünleri Endüstrisi, Orman İşletmeleri.

Abstract

This study aims to overall evaluation the of the situation in the World and Turkey of forest and forest products certification systems within sustainable forest management. Findings have shown that the most common Forest Management Certification (FM) system is PEFC, across the world and the most common Chain of Custody Certification (CoC) system is FSC. On the other hand, double certification has been observed to be a growing trend in the certification of forest areas. The ratio of certified forests to the total forest area has reached to 28% level in Turkey. In our country, the certification interest of the enterprises especially in the paper and paper products sector was the highest, and this sector was observed to be followed by the enterprises from wood and wood products and fungi production sector. The FSC certification system distinguishes with a preference rate of 89% in CoC certification and 100% in FM certification. Results have shown that forest and forest products certification in our country is not enough and there are significant differences in the development of certification at the sub-sectors levels of forest products industry.

Keywords: Sustainability, Forest Certification, Forest Products Industry, Forest Enterprises.

Araştırma Makalesi [Research Paper]

JEL: Q01, Q44, S23

Submitted: 09 / 12 / 2020

Accepted: 28 / 12 / 2020

¹ Bu çalışma Gümüşhane Üniversitesi ev sahipliğinde 03-05 Aralık 2020 tarihinde düzenlenen Scientific Researches Congress 2020 Gümüşhane / Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi 2020 Gümüşhane'de sözlü bildiri olarak sunulmuş ve Kongre Bildiriler Kitabında yayımlanmıştır.

² Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi-GMYO-Ormanlık Bölümü, osmankomut@gumushane.edu.tr, Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-8390-7884>.

Giriş

Dünya genelinde çeşitlenerek artan insan ihtiyaçlarının karşılanabilmesi sürecini daha hızlı ve kitle üretimi şekline dönüştüren sanayileşme, doğal kaynak kullanımına artarak büyüyen bir ivme kazandırmıştır (Güven ve Demirci, 2019: 373). Bu süreç, tüm doğal kaynaklar üzerinde olduğu gibi orman kaynakları üzerinde de giderek artan bir baskı meydana getirmiş, çevresel sorunların boyutunun artmasına neden olmuştur (Komut, 2016: 1). 20. Yüzyılın son dönemlerinde, sanayileşmeden kaynaklı ve ihmal edilen çevresel sorunlar ve ekonomik etkilerinin yanı sıra doğal kaynaklardaki azalmanın önemi kaçınılmaz şekilde belirginleşmiştir (Toprak, 2006: 147).

Çevresel sorunlara ilişkin kaygılar ilk kez 1972 yılında Stockholm'da düzenlenen Birleşmiş Milletler (BM) konferansında gündem olmuştur. Bu konferansta ekonomik ve sosyal açıdan gelişmenin çevresel sonuçlarına ilişkin ilkeler geliştirilmiştir (Özmehmet, 2008: 6).

BM'in Ortak Geleceğimiz (Brundtland) Raporu olarak bilinen 1987 yılındaki Çevre ve Kalkınma Komisyonu Raporu, sürdürülebilir kalkınmanın temel anlayış olarak benimsendiğini ilân etmiştir (Gönel, 2002: 2; Bozdoğan, 2010: 1019). Sürdürülebilir kalkınma kavramı resmi olarak ilk kez bu konferansta tanımlanmıştır (Özmehmet, 2008: 6). Bu raporda, sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, sosyal ve ekolojik yönleriyle ele alınması gerektiği belirtilerek, günümüz toplumlarının ihtiyaçları karşılanırken gelecek nesillerin ihtiyaçlarının karşılanabilme imkânlarının da korunması gerektiği ilke olarak benimsenmiştir (Gönel, 2002: 2; Ergün ve Çobanoğlu, 2012: 99). Sürdürülebilirlik sürekli olma kapasitesi olarak tanımlanmış olmasına rağmen dışsal bir müdahaleye gereksinim duyması söz konusudur (Urungu, 2010: 134). Diğer yandan, sürdürülebilirliğin amaçlanan ekonomik büyüme ve kalkınmanın ekolojik sınırlar ve hassasiyetler dahilinde sağlanması ve korunması anlayışını içerdiği bildirilmektedir (Ruckelshaus, 1989: 167).

1992 yılında Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde ana teması ormancılık olan BM Çevre ve Kalkınma Konferansı düzenlenmiştir. Konferansta Gündem 21 adı verilen belge kabul edilmiştir. Bu belgede; sürdürülebilir gelişme, sürdürülebilir insan yerleşimi, sürdürülebilir kırsal kalkınma, sürdürülebilir tarım, sürdürülebilir ormancılık konuları detaylı şekilde ele alınmıştır (Bozdoğan, 2010: 1020). Gündem 21 Eylem Planı sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin uzun vadeli planların farklı sektörleri ve yerel katılımcıları kapsayacak şekilde yeni stratejilerin geliştirilmesine vurgu yaparak bu konuda önyak olmuştur (Özmehmet, 2008: 8). Bu konferanstan sonra ormancılık alanında da sürdürülebilir orman yönetimi anlayışı gelişmeye başlamıştır (OGM, 2006: 3). Bu konferans aynı zamanda uluslararası bağımsız sertifikasyon planlarının oluşturulması ve toplumların farklı kesimlerinin bu planlara dâhil edilmesi fikrine kaynaklık etmiştir (Akyol, 2004: 15).

Orman sertifikalandırma, ormancılık faaliyetlerinin bağımsız bir kurum tarafından belirlenmiş Sürdürülebilir Orman Yönetimi (SOY) ölçüt ve göstergeleri kapsamında denetlenmesi ve değerlendirilmesi sonucu yeterli koşulların sağlandığının belgelendirilmesi olarak ifade edilebilir (Durusoy, 2002: 53; Akyol ve Üçok, 2008: 302). Diğer bir deyişle, orman sertifikalandırma ormancılık faaliyetlerinin SOY ilkeleri kapsamında yürütülmesini sağlamak, çevresel hassasiyetleri yüksek tüketici grupları ile üreticiler arasında dengeli bir iletişim kurmak ve nihayetinde sürdürülebilir kalkınmaya katkı veren bir sistemdir (Durusoy, 2002: 50). Diğer yandan, sosyal ve kültürel gelişimler, artan eğitim ve gelir seviyelerinin yanı sıra çevresel tahribatların ve etkilerinin daha fazla görünür hale gelmesi, tüketicilerin çevresel hassasiyetlerinin, dolayısıyla sertifikalı ürünlere yönelimlerinin artmasına neden olmuştur (Komut, 2016: 3).

Günümüzde orman ve orman ürünleri sertifikaları bağımsız kuruluşlar tarafından belirlenen standartlara uygunluk açısından periyodik olarak denetlenmekte ve "ekolojik sertifika", "yeşil etiket" gibi isimlerle anılmaktadır (Ayan vd., 2007: 107; Şener, 2009: 373). Orman sertifikasyonu, orman yönetimi, ürün ve korunan alanların sertifikalandırılması olmak üzere üç farklı bölümde gerçekleştirilmektedir (Akyol ve Üçok, 2008: 304).

Dünya genelinde faaliyet gösteren orman sertifikalandırma kuruluşları (Durusoy, 2002: 78; Başkent ve Türker, 2003: 46; Akyol ve Üçok, 2008: 305; Komut, 2016: 21);

- FSC (Orman İdare Konseyi),
- PEFC (Pan Avrupa Ormancılık Sertifikasyon Sistemi),
- CSA (Kanada Standartlar Kurumu Sertifikasyon Sistemi)
- FFCS (Finlandiya Orman Sertifikalandırma Kurumu)
- LEI (Endonezya Eko-etiketleme Kurumu)
- Afrika Kereste Örgütü Standartları,
- NTTC (Malezya Ulusal Orman Sertifikasyonu Kurumu)
- ITTO (Doğal Tropikal Ormanların Sürdürülebilir Yönetimi İçin Uluslararası Tropikal Yuvarlak Odun Örgütü)
- AFPA (Amerika Orman ve Kâğıt Endüstrisi Kurumu'nun Sürdürülebilir Ormancılık Programı Sertifikasyon Sistemi)

olarak sıralanabilir.

Dünya genelinde ve aynı zamanda Türkiye’de en yaygın sertifikasyon sistemlerinin Orman İdare Konseyi (FSC) ve (Pan Avrupa Orman Sertifikasyon Sistemi) PEFC olduğu bildirilmektedir (UNECE/FAO, 2020: 16). Bu sistemlerden FSC, Kanada’nın Toronto kentinde 1993 yılında faaliyetine başlamıştır (FSC, 2020). Bu sistemde, çevresel açıdan uygunluk, toplumsal açıdan yararlı ve ekonomik olarak uygulanabilir olma ilkelerine dayalı ölçütler belirlenmiştir (Durusoy, 2002: 80; Komut, 2016: 22). FSC sistemi tarafından geliştirilen ölçütler, orman yönetimi (FM) ve ürün Gözetim Zinciri sertifikalandırmasında CoC (Chain of Custody) kullanılmaktadır (Başkent ve Türker, 2003: 47). Diğer en yaygın sertifikasyon sistemi olan PEFC, öncelikle küçük orman sahiplerine yönelik geliştirilen ve ulusal sertifikalandırma sistemlerinin bir araya getirilmesi amacıyla 1999’da Fransa’nın Paris kentinde kurulmuştur (PEFC, 2020). Sistem Avrupa’da Ormanların Korunması Bakanlar Konferansında oluşturulan Pan Avrupa ölçütlerini esas almıştır. Bu ölçütler, orman kaynaklarının küresel karbon değişimi katkısı yanı sıra bu kaynakların sürdürülebilirliğini esas alan ilkeleri içerir (PEFC, 2020; Komut, 2016: 24).

Bu çalışmada, Dünya geneli ve Türkiye’deki orman ve orman ürünleri sertifikalandırma çalışmalarının mevcut durumu orman yönetimi ve gözetim zinciri sertifikasyonu kapsamında ele alınarak genel bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır.

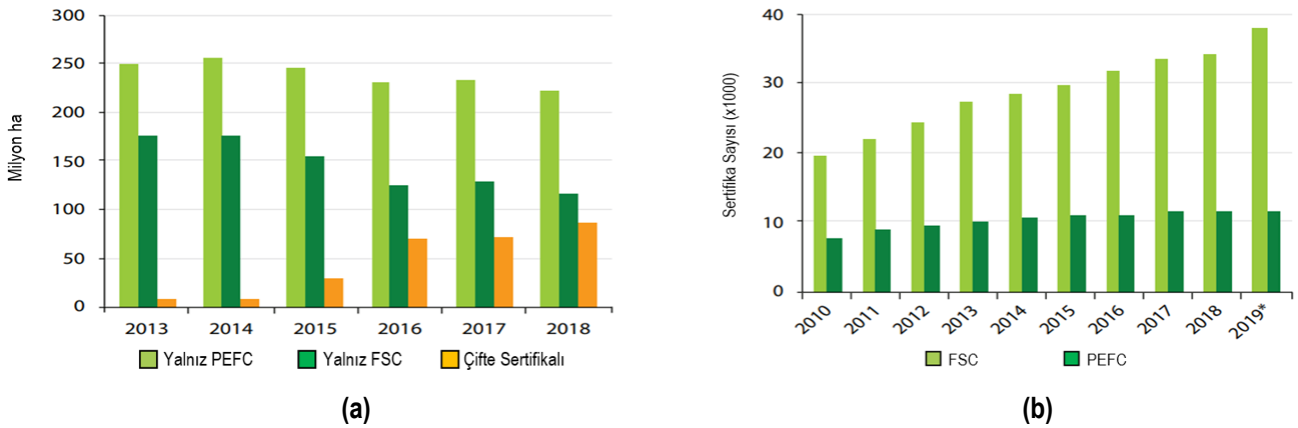
1. Materyal ve Metot

Çalışma kapsamında Türkiye’de orman ve orman ürünleri sertifikasyonuna ilişkin yaşanan süreç ve mevcut durumun tespit edilebilmesi amacıyla öncelikle Orman Genel Müdürlüğü (OGM) İdare Faaliyet Raporu (OGM,2020) ve Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı yayınları gibi resmi kayıtlarda yer alan dokümanlar incelenmiştir. Diğer yandan, Dünya geneli ve Ülkemizde orman ve orman ürünleri alanında en fazla tercih edilen sertifikasyon sistemleri olan FSC ve PEFC’ye ilişkin veriler bu sertifikasyon kurumlarının resmi internet sitelerinden (FSC, 2020; PEFC, 2020) ve diğer uluslararası literatür kaynaklarından (UNECE/FAO, 2020: 13-16) edinilerek irdelenmiştir.

2. Bulgular ve Tartışma

2.1. Dünyada Orman ve Orman Ürünleri Sertifikasyonu

Son yıllarda dünya genelinde görülen sertifikalı orman alanlarındaki artış 2018 yılı itibariyle azalma göstermiştir. FSC ve PEFC sertifikasyon sistemlerinin 2018 ortası itibariyle bildirdiği sertifikalı orman alanı toplamda 510 milyon ha olmuştur. Bununla birlikte, çifte sertifikalandırmanın dikkate alınmasıyla küresel olarak toplam net sertifikalı orman alanı 424 milyon ha olup, önceki raporlama dönemine kıyasla 7 milyon ha’lık bir azalma olduğu bildirilmiştir (UNECE/FAO, 2020: 13). 2013 yılından itibaren sadece FSC ve sadece PEFC tarafından sertifikalandırılan orman alanlarında azalma eğilimi görülürken, çifte sertifikalı orman alanlarındaki, artış eğilimi devam etmiştir (Şekil 1a). FSC ile sertifikalandırılmış orman alanı 2018 yılı itibariyle 198 milyon ha, aynı yıl için PEFC ile sertifikalandırılmış orman alanı büyüklüğü 309 milyon ha’dır (UNECE/FAO, 2020: 16).

Şekil 1. Dünya Genelinde Sertifikalı Orman Alanı (a) ve Sertifikalı Ürün Sayısındaki (b) Değişim

Kaynak: UNECE/FAO, 2020:16,18.

PEFC Orman Yönetimi Sertifikası ile sertifikalanan orman alanı Dünya genelinde yaklaşık 322 milyon ha ve bu sertifikalandırma sistemi ile en çok orman alanı sertifikalanan bölge %51,9 ile Kuzey Amerika olmuştur. PEFC CoC sertifika sayısı toplamı 12.244 olurken, %81 ile Avrupa ülkeleri bu sertifikayı en çok tercih eden bölge görünümündedir (Tablo 1).

Tablo 1. 2019 Yılı İtibariyle PEFC Sertifikasyon Sisteminin Dünya Genelindeki Bölgesel Gerçekleşmeleri

Bölge	Orman Yönetimi Sertifikası (FM)		Gözetim Zinciri Sertifikası (CoC)	
	Sertifikalı Alan (ha)	Sertifikalı Alanın Toplamdaki Payı (%)	Sertifika Sayısı	Sertifika Sayısının Toplamdaki Payı (%)
Afrika	596.822	0,60	25	0,00
Asya	14.600.000	5,00	1536	13,00
Güney Amerika	9.900.000	3,00	148	1,00
Kuzey Amerika	168.000.000	51,90	415	3,00
Avrupa	117.000.000	35,50	9895	81,00
Okyanusya	11.900.000	4,00	225	2,00
Toplam	321.996.822	100,00	12.244	100,00

Kaynak: PEFC, 2020

Dünya genelinde FSC Orman Yönetimi sertifikalandırması yapan ülke sayısı 83 iken toplamda alınan sertifika sayısı 1533 olmuştur. Alınan orman yönetimi sertifika sayısı 706 ile en fazla Avrupa ülkelerinde gerçekleşirken, toplam sertifikalı orman alanının %49'u Avrupa ülkelerinde yer almıştır. Diğer yandan, dünya genelinde FSC Gözetim Zinciri (CoC) Sertifikalandırması yapan ülke sayısı 122 iken toplamda alınan sertifika sayısı 33.626 olmuştur. Alınan orman yönetimi sertifika sayısı 17.805 ile en fazla Avrupa ülkelerinde gerçekleşirken, toplam sertifika sayısının %53'ü yine Avrupa ülkelerinde tespit edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. 2019 Yılı İtibariyle FSC Sertifikasyon Sisteminin Dünya Genelindeki Bölgesel Gerçekleşmeleri

Bölge	Orman Yönetimi Sertifikası (FM)				Gözetim Zinciri Sertifikası (CoC)	
	Sertifikalı Alan (ha)	Sertifikalı Alanın Toplamdaki Payı (%)	Sertifika Sayısı	Sertifika Sayısının Toplamdaki Payı (%)	Sertifika Sayısı	Sertifika Sayısının Toplamdaki Payı (%)
Afrika	7.149.380	3,60	48	3,13	203	0,60
Asya	8.797.194	4,40	239	15,59	10.280	30,50
Güney Amerika	13.809.765	6,90	256	16,70	1.471	4,40
Kuzey Amerika	69.082.443	34,70	245	15,98	3.454	10,30
Avrupa	97.379.841	49,10	706	46,10	17.805	53,00
Okyanusya	2.643.667	1,30	39	2,50	413	1,20
Toplam	198.862.290	100,00	1533	100	33.626	100,00

Kaynak: FSC, 2020.

2.2. Türkiye'de Orman ve Orman Ürünleri Sertifikasyonu

1999 yılında Helsinki'de Avrupa Birliği tarafından düzenlenen Ormanlarının Korunması Bakanlar Konferansı ile Türkiye'nin AB mevzuatına uyum süreci diğer alanların yanı sıra ormancılık alanında da başlatılmıştır (Dölarlan, 2007: 160). OGM bu çerçevede, Yakın Doğu Bölgesi ve AB ülkelerinde kullanılmak üzere oluşturulmuş "sürdürülebilir orman yönetimi ölçüt ve göstergeleri" üzerinden kendi ulusal sürdürülebilir orman yönetimi ölçüt ve göstergelerini oluşturmuştur. Yine aynı yıl Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) sertifikalandırma yapabilecek kuruluşların akreditasyon işlemlerini yürütmek amacıyla kurulmuştur (T.C. Resmi Gazete, 1999). OGM'deki sertifikasyon çalışmaları ise 2010 yılında başlamıştır (FSC, 2020).

2.2.1. Orman Yönetimi Sertifikasyonu

Türkiye’de OGM bünyesinde yer alıp orman yönetim sertifikası alan birimler Orman Bölge Müdürlüğü (OBM) ve Orman İşletme Müdürlüğü (OİM) bazında Tablo 3’te verilmiştir. 2012 yılında 2 adet sertifikalı birimin bulunduğu OGM’de, 2020 itibariyle 10 OBM’nin OİM’ler düzeyinde FSC sertifikası sahibi olduğu görülmektedir. Diğer yandan, Bolu OBM bünyesinde yer alan Aladağ OİM ve Zonguldak OBM bünyesinde yer alan Karabük ve Yenice OİM bölge müdürlüğünden bağımsız FSC sertifikasına sahip birimlerdir. Ülkemizde 2020 itibariyle FSC Orman Yönetimi sertifikasına sahip orman alanı büyüklüğü toplam 6.436.597,23 ha olduğu görülmektedir (FSC, 2020). Bu sonuçlar, sertifikalanan orman alanının toplam orman alanına oranının %28’e ulaştığını göstermektedir. Türkiye’de OGM tarafından %100 oranında FM sertifikasyon sistemi tercih edilmiş olup, PEFC sertifikasyon sistemi kullanılarak sertifikalandırılan herhangi bir orman alanı bulunmamaktadır (PEFC, 2020).

OGM toplumun ormanların ürettiği mal ve hizmetlerden en uygun şekilde faydalanabilmesi stratejik amacına ulaşılabilmesi için belirlenen hedeflerden biri de sertifikasyona ilişkindir. Ulusal ve uluslararası koşul ve gelişmeler ışığında sertifikalı orman alanının artırılması ve orman ürünlerinde sertifikasyon ve standardizasyonun artırılması temel amaç olarak belirlenmiştir (OGM, 2020: 18). Ancak OGM hiyerarşik yapılanma içindeki örgüt hedeflerinin üst birimlerin yönlendirmesine bağlı olarak oluştuğu bilinmektedir (Türker vd., 2009: 119). Dolayısıyla sertifikalı OGM birimlerinde sertifikalandırmanın pazar odaklı, zorlayıcı veya teşvik edici çevresel faktörlere bağlı olarak geliştiğini söylemek zordur (Komut, 2016: 116).

Tablo 3. Türkiye’de OGM Bünyesinde FSC Orman Yönetimi Sertifikasına Sahip Birimler

OBM/Münferit	Orman İşletme Müdürlüğü	Sertifikalı Orman Alanı (ha)
Muğla OBM	Aydın, Dalaman, Fethiye, Kavaklıdere, Kemer, Köyceğiz, Marmaris, Muğla, Milas, Nazilli, Yatağan, Yılanlı	1.156.928,80
Bolu OBM	Bolu, Gerede, Seben	287.394,25
Bursa OBM	İnegöl, Yalova, Keles	149.323,30
Bolu OBM, Aladağ Orman İşletme Müd. (Münferit)	Aladağ	8.990,60
Kastamonu OBM	Araç, Ayancık, Daday, Taşköprü, Tosya	374.039,00
Istanbul OBM	Kırklareli, Vize, Demirköy	257.744,36
Karabük and Yenice Orman İşletme Müd. (Münferit)	Karabük, Yenice	210.590,10
Antalya OBM	Akseki, Alanya, Antalya, Elmalı, Finike, Gazipaşa, Gündoğmuş, Kaş, Konyaaltı, Serik, Taşagül, Kumluca, Manavgat, Korkuteli	1.174.414,00
Adana OBM	Adana, Osmaniye, Feke, Pos, Karaisalı, Kadirli, Kozan, Saimbeyli, Pozantı	734709,60
Balıkesir OBM	Balıkesir, Alaçam, Dursunbey, Bandırma, Edremit, Bigadiç, Sındırgı, İvrindi, Gönen	676.210,34
Mersin OBM	Anamur, Bozyazı, Gülnar, Mut, Silifke, Erdemli, Mersin, Tarsus	833.260,88
Çanakkale OBM	Anafartalar, Ayvacık, Bayramiç, Biga, Çan, Çanakkale, Kalkım, Keşan, Yenice	572.992,00
Toplam		6.436.597,23

Kaynak: FSC, 2020

2.2.2. Gözetim Zinciri Sertifikasyonu

Ülkemizde orman ürünleri endüstrisi sektöründe 2020 yılı itibariyle 28 farklı ürün grubunda toplam 1786 adet FSC CoC sertifikası bulunduğu belirlenmiştir. Sertifika toplamının %76’sının kâğıt, kâğıt hamuru ve kâğıt yan ürünlerinden oluştuğu görülmüştür (Tablo 4). FSC CoC sertifikası alan işletme sayısı ise 538 olmuştur (FSC, 2020).

Türkiye orman ürünleri endüstrisi sektöründe 2020 yılı itibariyle 29 farklı ürün grubunda toplam 221 adet FSC CoC sertifikası bulunduğu belirlenmiştir. Sertifika toplamının %62’sinin kâğıt, kâğıt hamuru ve kâğıt yan ürünlerinden oluştuğu

görülmüştür (Tablo 5). FSC CoC sertifikası alan işletme sayısı ise 41 olmuştur (PEFC, 2020). Türkiye'deki PEFC CoC sertifika sayısı toplam CoC sertifika sayısının sadece %11'ini oluşturduğu anlaşılmıştır. FSC ve PEFC sertifikalandırma sistemlerinin her ikisinde de sertifika sayısının büyük kısmını kâğıt ve kâğıt ürünleri teşkil etmektedir. Benzer sonuçlar daha önce yapılan çalışmalarda da ortaya konmuştur (Komut ve Öztürk, 2017; 139)

Tablo 4. Türkiye'de FSC CoC Sertifikalandırma Durumu

Ürün Grubu	Sertifika Sayısı	Ürün Grubu	Sertifika Sayısı
Bambu ve bambu eşyalar	7	Masif ahşap (biçilmiş, yontulmuş, soyulmuş)	20
Kâğıt hamuru	33	Planyadan geçirilen ürünler	39
Kâğıt	96	Kaplama	20
Karton	66	Ahşap paneller	37
Oluklu kâğıt ve karton	63	Tasarlanmış ahşap ürünler	19
Kâğıt paketler ve ambalajlar	252	Ahşap ambalaj vb.	14
Ev ve sıhhi ürünler	30	İnşaatla kullanılan ahşaplar	30
Kâğıt kırtasiye malzemeleri	175	İç mekân mobilyası	46
Basılı materyal	160	Dış mekân ve bahçe mobilyası	18
Bobin, makara vb.	7	Rekreasyon ürünleri	2
Diğer kâğıt hamuru ve kâğıt ürünleri	551	Ev eşyaları	12
Kaba ahşap	40	Ahşap kırtasiye	3
Talaş veya parçacık halinde ahşap	13	Diğer imal edilmiş ahşap ürünler	11
Emprenye edilmiş/işlenmiş ahşap	9	Diğer ahşap ürünler	13
Toplam			1786

Kaynak: FSC, 2020

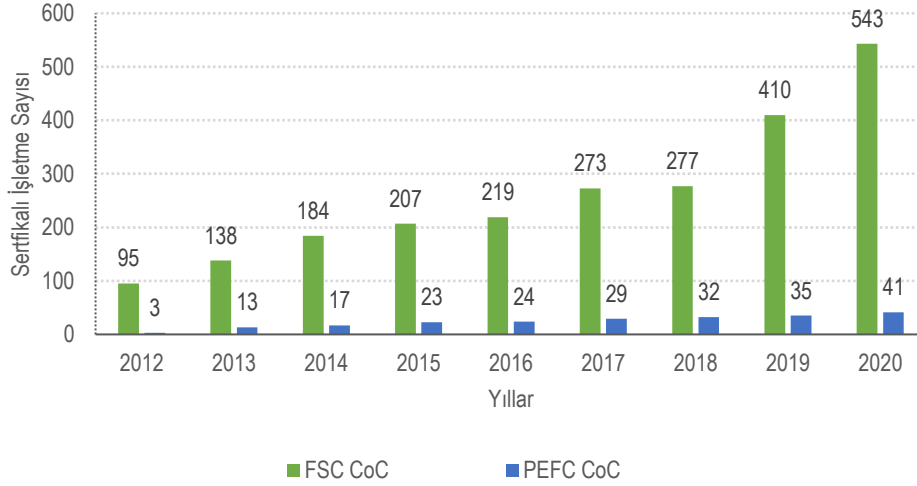
Ülkemizde oluşan fiili bu durumun küresel düzeydeki sertifikalandırmada özellikle kâğıt ve kâğıt ürünleri iş kollarında diğer iş kollarına nazaran daha yüksek gelişim eğilimi göstermesi (Gan, 2005: 1733) ile aynı yönde olduğu görülmektedir. Farklı ülkelerde yapılan çalışmalarda, orman ürünleri endüstrisi alt sektörlerini oluşturan işletmeler arasında CoC sertifikasyonunun benimsenmesine hususunda görüş ayrılıkları bulunduğu belirlenmiştir (Gados, 2011: 127; Tuppara vd., 2015: 11). Diğer yandan, CoC sertifikasyonunun gelişim hızının en yüksek olduğu alt sektör grubunun kâğıt ve kâğıt ürünleri olduğu bildirilmektedir (Gados, 2011: 126; Shoji vd., 2014: 7).

Tablo 5. Türkiye'de PEFC CoC Sertifikalandırma Durumu

Ürün Grubu	Sertifika Sayısı	Ürün Grubu	Sertifika Sayısı
Kâğıt ve karton, diğer kâğıt ve karton	66	Lamine kereste ürünler	2
Ev ve sıhhi kâğıt	15	Kontrplak, MDF, HDF	6
Ahşap esaslı paneller	3	Diğer imal edilmiş ahşap ürünler	1
Yuvarlak odun	5	Dönüştürülmüş kâğıt ürünler	1
Testere ve kaplamalık tomruk	4	Yakacak odun ve odun kömürü	1
Kaplama levhalar	2	Biçilmiş odun ve traversler	6
Ambalaj malzemesi ve ambalaj kâğıtları, ambalaja yönelik diğer kâğıtlar, kutu malzemesi	47	Yakacak odun (cipsler, artıklar, peletler, tuğlalar vb.)	1
Katlanır gişeler	1	Cipsler ve parçacıklar	3
Basılı materyal	5	Selüloz	5
İnşaatçılık ve marangozluk	5	Kaplamasız ahşap, işlenmiş ağaç ürünleri	2
Tutkal ve lamine ürünler	4	Varil ve fiçı	1
Parmak eklemli kereste	5	Ahşap bazlı paneller	1
Zemin kaplaması	7	Bahçe mobilyaları, dış mekân ürünler	4
Gazete kâğıdı, grafik kâğıdı	4	Aletler ve tornalanmış ahşap	4
Tasarlanmış ahşap ürünler, ahşap ürünler	10		
Toplam			221

Kaynak: PEFC, 2020.

Ülkemizde 2012 yılında 98 olan sertifikalı işletme sayısı 2020 yılında 584 olarak tespit edilmiştir 2012 yılından 2020 yılına kadar sertifikalı işletme sayısındaki artış FSC CoC sertifikasında 448 olurken, PEFC CoC sertifikasında 38 adetlik bir artış görülmüştür. Türkiye’de CoC sertifikasyonunda %89 oranında FSC sertifikasyon sisteminin tercih edildiği belirlenmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Türkiye’deki Sertifikalı İşletme Sayısının Yıllar İtibariyle Değişimi

Kaynak: FSC, 2020; PEFC, 2020.

Sonuç ve Değerlendirme

Doğal kaynakların sürdürülebilirliği ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi amacıyla geliştirilen orman ve orman ürünlerinin sertifikalandırılması dünya genelinde ve özellikle Avrupa ile Kuzey Amerika ülkeleri düzeyinde hızlı bir gelişme göstermiştir. Benzer şekilde Türkiye’deki sertifikalandırma çalışmalarında da önemli aşamalar kaydedildiği görülmektedir.

OGM’nin 2010 yılında FSC FM sertifikalandırmasını tercih ederek başlattığı çalışmalarda orman alanlarının %28’i sertifikalandırılmış durumdadır. Bu çalışmaların tüketiciler düzeyinde kabul edilirliliğinin artırılmasını sağlayabilmek amacıyla tüketici talepleri ve pazar dinamiklerindeki değişimlerin izlenmesi önemli bir gereklilik olarak görülmektedir.

Orman ürünleri sertifikalandırmasında alt sektörler düzeyinde önemli farklılıklar oluşmuştur. Ülkemizde en çok tercih edilen sertifikasyon sistemi FSC olurken, en hızlı gelişim kâğıt ve kâğıt ürünleri alt sektöründe gerçekleşmiştir. Yapılan değerlendirmeler, sertifikalandırmanın düşük düzeyde gerçekleştiği orman endüstrisi alt sektörlerinde sertifikasyonun yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Kaynakça

- Akyol, A. (2004). *Türkiye’de sürdürülebilir orman kaynakları yönetimi, ilkeleri, göstergeleri ve uygulamalar*. Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Isparta.
- Akyol, A., & Üçok, G. (2008). Sertifikasyon kavramı ve ülkemiz ormancılığında durum. *VI Ulusal Orman Fakülteleri Kongresi*, Düzce, Türkiye, 301-310.
- Ayan, S., Öztürk, S., & Yiğit, N. (2007). Karadeniz Bölgesi milli parklarının Pan Parks sertifikasyon sistemine uygunlukları, *38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, Ankara, Türkiye, 105-129.
- Başkent, E. Z. ve Türker, M. F. (2003). Ormancılıkta sertifikalandırma ile ilgili değerlendirmeler. *İÜ Orman Fakültesi Dergisi*, Seri: B, 52-53(1-2), 41-54.
- Bozdoğan, R. (2010). Sürdürülebilir gelişme düşüncesinin tarihsel arka planı. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 0(50), 1011-1028.
- Dölarıslan, E. Ş. (2007). Avrupa’da ormanların korunması bakanlar konferansı sürecinin sürdürülebilir orman yönetimi anlayışı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, A(2), 159-174.

- Durusoy, İ. (2002). *Sertifikalandırma ve Türkiye ormancılığında gerekliliği, olabilirliği, uygulanması sürecinde karşılaşılması muhtemel darboğazların ve fırsatların irdelenmesi*. Yüksek lisans tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Ergün, T. ve Çobanoğlu, N. (2012). Sürdürülebilir kalkınma ve çevre etiği. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(1), 97-123.
- FSC. (2020). *Forest stewardship council*. [available online at: <https://fsc.org/en/about-us/25-years-of-fsc>], Retrieved on November 13, 2020.
- Gados, A. I. (2011). *Institutional consumer preferences for forest stewardship council certified paper*. Master of science in Agricultural and Resource Economics, University of Alberta, Department of Rural Economy, Canada.
- Gan, J. (2005). Forest certification costs and global forest product markets and trade: a general equilibrium analysis. *Canadian Journal of Forest Research*, 35(7), 1731-1743.
- Gönel, F. D. (2002). Globalleşen Dünyada (nasıl bir) sürdürülebilir kalkınma. *Birikim Dergisi*, 158, 72-80.
- Güven, A., & Demirci, Ö. F. (2019). Doğal kaynakların devamlılığında çevre yönetiminin önemi. 3. *Uluslararası UNİDOKAP Karadeniz sempozyumu "Sürdürülebilir tarım ve çevre"*, Tokat, Türkiye, 368-374.
- Komut, O. (2016). *Türkiye'de ormancılık ve orman ürünleri endüstrisinde sertifikasyon: Sektörel durum ve farkındalık çözümlemesi*. Doktora tezi, Artvin Çoruh Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Artvin.
- Komut, O., Öztürk, A. (2017). The Perception Analysis of Forest Products Certification in the Wood and Wood Products Sector in Turkey. *Eurasian Journal of Agricultural Research*, 1(2), 120-128
- OGM. (2006). *Kavram notu, sürdürülebilir orman yönetim kriter ve göstergeler*. OGM Strateji Geliştirme Dairesi, Ankara, 10 s.
- OGM, (2020). *Orman Genel Müdürlüğü 2019 idare faaliyet raporu*. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı Ankara, 98 s.
- Özmehmet, E. (2008). Dünyada ve Türkiye'de sürdürülebilir kalkınma yaklaşımları. *Journal of Yaşar University*, 3(12), 1-23.
- PEFC. (2020). *Programme for the endorsement of forest certification*, [available online at: <https://www.pefc.org/discover-pefc/what-is-pefc>], Retrieved on November 13, 2020.
- Ruckelshaus, W. D. (1989). Toward a Sustainable World. *Scientific American*, 261(3), 66-175.
- Shoji, Y., Nakao, N., Ueda, Y., Kakizawa, H. ve Hirai, T. (2014). Preferences for certified forest products in Japan: A case study on interior materials. *Forest Policy and Economics*, 43(2014), 1-9.
- Şener, F. N. (2009). Sürdürülebilir orman yönetiminde sertifikasyon ve akreditasyon kavramları. *II. Ormancılıkta Sosyo-ekonomik Sorunlar Kongresi*, Isparta, Türkiye, 371-377.
- T.C. Resmi Gazete (1999). Türk Akreditasyon Kurumu Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun. *Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete*, Kanun No: 4457, Yayımlandığı R. Gazete: Tarih: 4.11.1999, Sayı: 23866.
- Toprak, D. (2006). Sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde çevre politikaları ve mali araçlar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(4), 146-169.
- Tuppura, A., Puumalainen, K. ve Toppinen, A. (2015). Forest certification and ISO 14001: Current state and motivation in forest companies. *Business Strategy and the Environment*. 1, 1-14.
- Türker, M. F., Barlı, Ö. ve Ayyıldız, H. (2009). *Türkiye ormancılık teşkilatında işletme kültürünü belirlemeye yönelik bir araştırma*, Erzurum: Ormancılık ve Tabiatı Koruma Vakfı Yayını.
- UNECE/FAO. (2020). *UNECE/FAO forest products annual market review 2018-2019*. United Nations and the Food and Agriculture Organization of the United Nations, United Nations Publication, 151 s.
- Urungu, A. (2010). Sürdürülebilir kalkınma: Uygulamalı antropolojinin eylem alanı. *Antropoloji Dergisi*, 24, 133-164.

Extended Abstract

Aim and Scope

Ecological certification which emerged as a result of the "sustainable development" approach, which aims to establish a balance between sustainable development and the environment, aims the preservation of ecosystem and forest resources through the supervision of forestry activities and obtained forest products according to international standards. This study aims to overall evaluation the of the situation in the World and Turkey of forest and forest products certification systems within sustainable forest management.

Methods

In the study, development of forest and forest products certification process in Turkey and is made of a situation evaluation of the current situation. In this context, firstly the documents in the official records of the General Directorate of Forestry (GDF) were examined and analyzed. On the other hand, data on FSC and PEFC, which are the most preferred certification systems in the field of forest and forest products in our country, were obtained from the official websites of these certification bodies.

Findings

Findings have shown that the most common Forest Management Certification (FM) system is PEFC across the world and the most common Chain of Custody Certification (CoC) system is FSC. On the other hand, double certification has been observed to be a growing trend in the certification of forest areas. The ratio of certified forests to the total forest area has reached to 28% level in Turkey. In our country, the certification interest of the enterprises especially in the paper and paper products sector was the highest, and this sector was observed to be followed by the enterprises from wood and wood products and fungi production sector. The FSC certification system distinguishes with a preference rate of 89% in CoC certification and 100% in FM certification.

Conclusion

Certification of forest and forest products shows a rapid development throughout the world and especially in Europe and North America. Certification has shown significant improvements in Turkey. However, it has been determined that there are important certification differences between forest products sub-sectors in Turkey. While FSC CoC was the most preferred certification system in our country, the fastest development was realized in the paper and paper products sub-sector. There are studies reporting that such a difference occurs similarly in different countries (Gan, 2005: 1733; Gados, 2011: 11; Shoji vd., 2014: 7; Tuppara vd., 2015: 11). On the other hand, Forest Management Certification (FM) includes some structural differences. FM certification of the General Directorate of Forestry in Turkey depends on the orientation within the hierarchical structure (Türker vd., 2009: 119). Therefore, it is difficult to say that certification in certified OGM units develops due to market-oriented, compelling or encouraging environmental factors (Komut, 2016: 116).